

BOEREN
NATUUR
VLAANDEREN

Natuur inclusieve groepsaanpak voor landbouwers

Maarten Raman

Historiek

2008 - 2012
Projectwerking
BB, a|b, VLM, ANB
Lisro, Rurant

2012 - 2020
vzw
Afgevaardigden ABG's,
Werkers (=a|b), BB, ABS
VLM, ANB, Dep LV

2020 - ...
vzw
Afgevaardigden ABG's,
Werkers, BB, ABS
VLM, ANB, Dep LV

Boerennatuur Vlaanderen

**werkt aan een
landbouw in
Vlaanderen**

**die een positieve
impact op natuur,
milieu en klimaat
heeft**

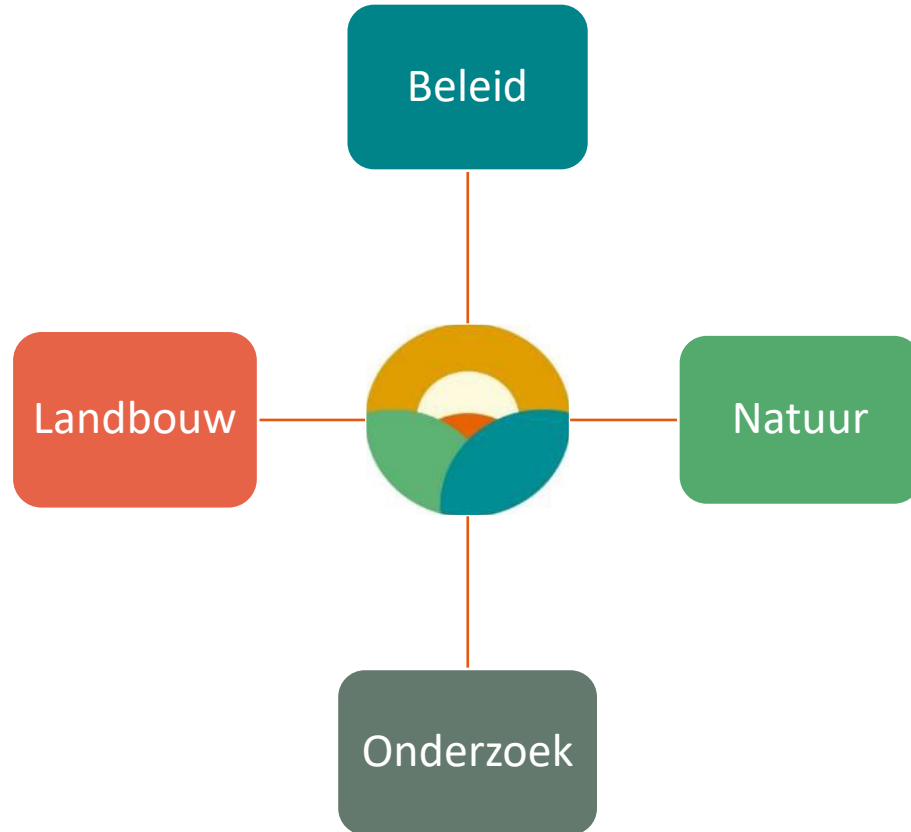
**én economisch
rendabel is.**

15 jaar boerennatuurlijk!

Boerennatuur verbindt

Erkenningen

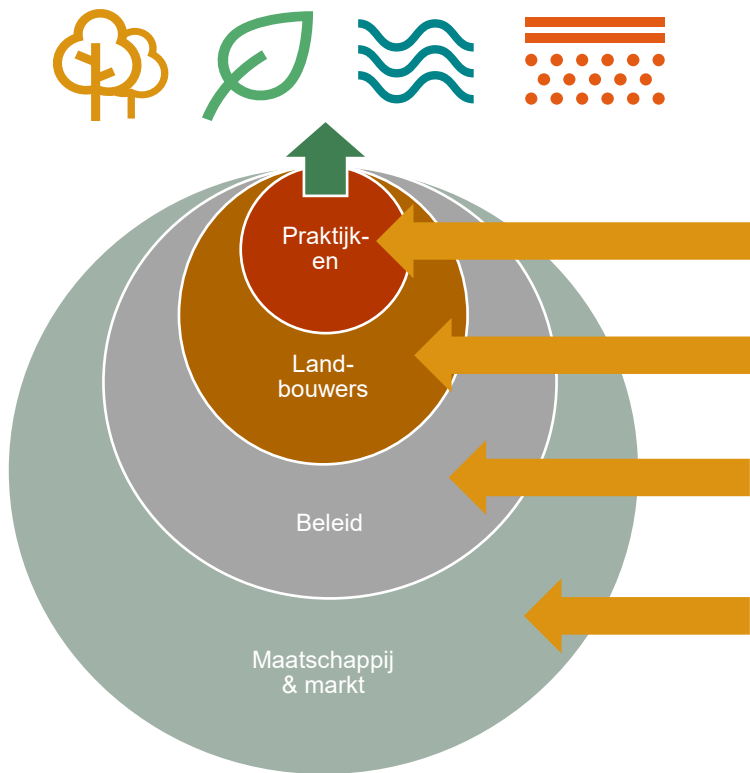
- Onderzoekinstelling
- Centrum voor sensibilisering duurzame landbouw
- Gewestelijk thematische natuur- en milieuvereniging
- Landbouwadvis rond biodiversiteit en agromilieumaatregelen
- Goed doel

Lid van

- Living Lab Agro-Ecologie en Biologische Landbouw
- House of Agroecology Belgium
- Landcare Europe
- Results-based payments network

Samenwerken aan meer boerennatuur

Boerennatuur Vlaanderen is het praktijkgericht expertisecentrum bij uitstek rond boerennatuur in Vlaanderen

Ontwikkelen

Inspireren

Adviseren

Ondersteunen

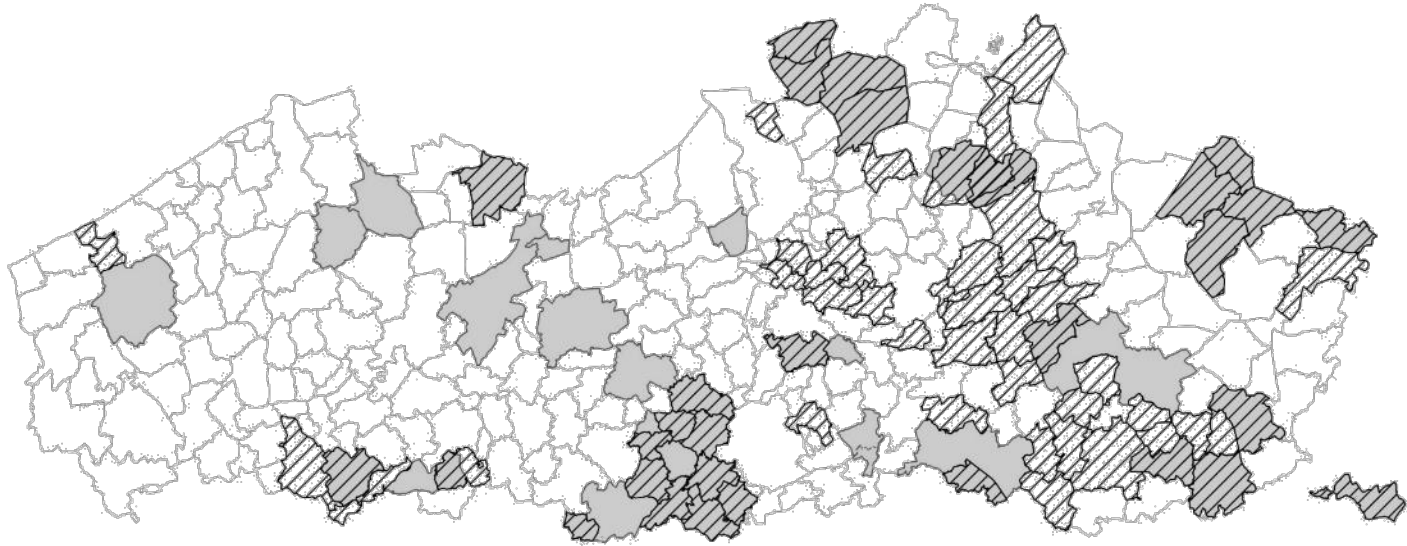
Coördineren

Samenwerken

Uitdragen

Pionieren via projecten

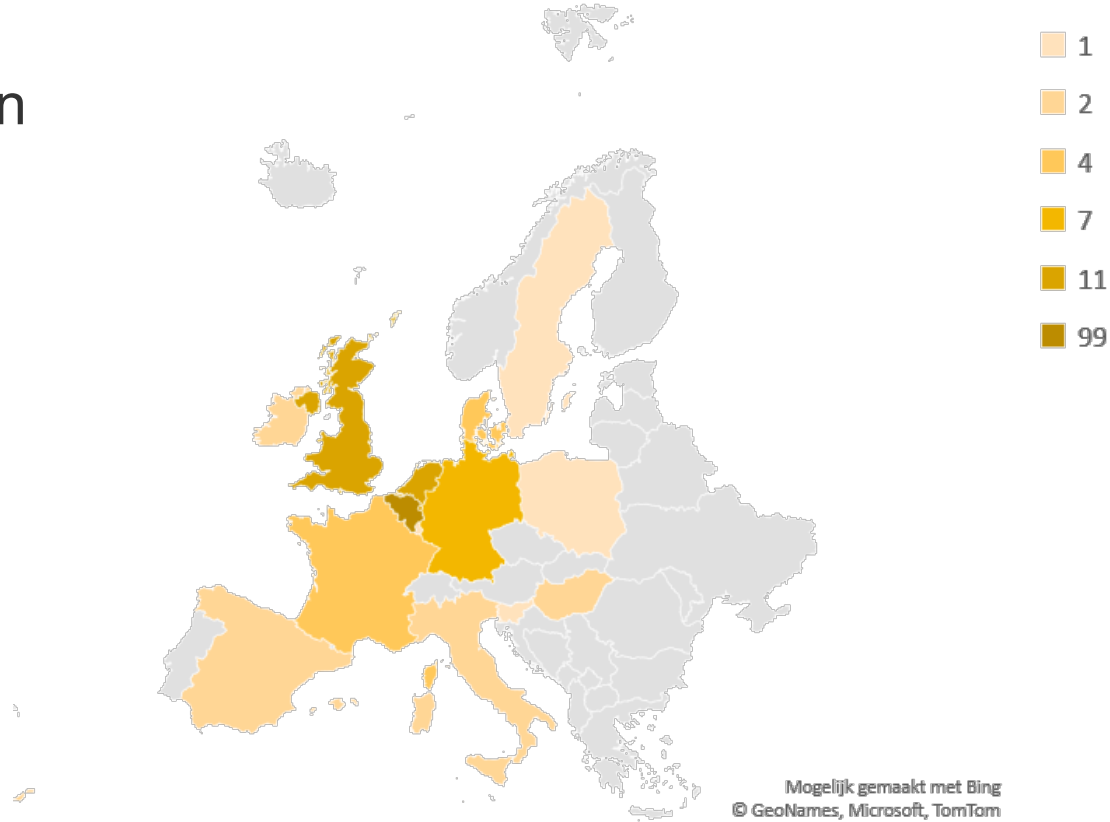
In 2022:

- 47 lopende projecten
- 3 winnaar wedstrijd 'Prima Plattelandsproject'
- 500 landbouwers

Projectgebieden
Agrobeheergroepen

Pionieren via projecten

In 2021:

Samenwerking met **99 Vlaamse** en **49 buitenlandse partners** (landbouw, natuur, overheid, kennisinstellingen)

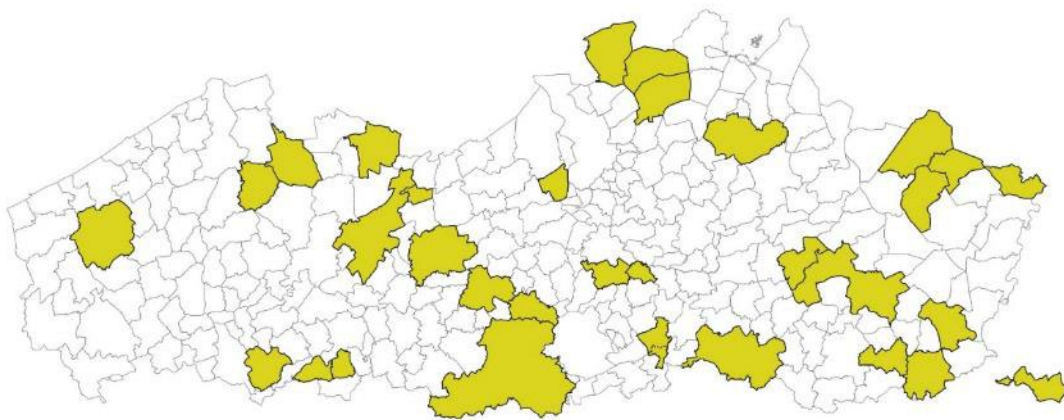

Begeleiding landbouwers

Bedrijfsadvies op maat

Begeleiding 33 agrobeheergroepen
500 leden + veelvoud via projecten over heel Vlaanderen

Vorming en advies

WEBINAR
Webinar Niet Productieve Investerings 1
jaar later

Boerennatuur pakket - getuigenissen rond
biodiversiteitsmaatregelen binnen NPI

In 2022:

- 61 info- en demomomenten
- 113 individuele bedrijfsadviezen
- 86 artikels in pers (waarvan 56 naar landbouwsector)
- 9 infoches - 3 instructiefilmpjes – 5 rapporten – 4 webinars

Samenwerking en coördinatie

Meer resultaat

Meer kennisuitwisseling

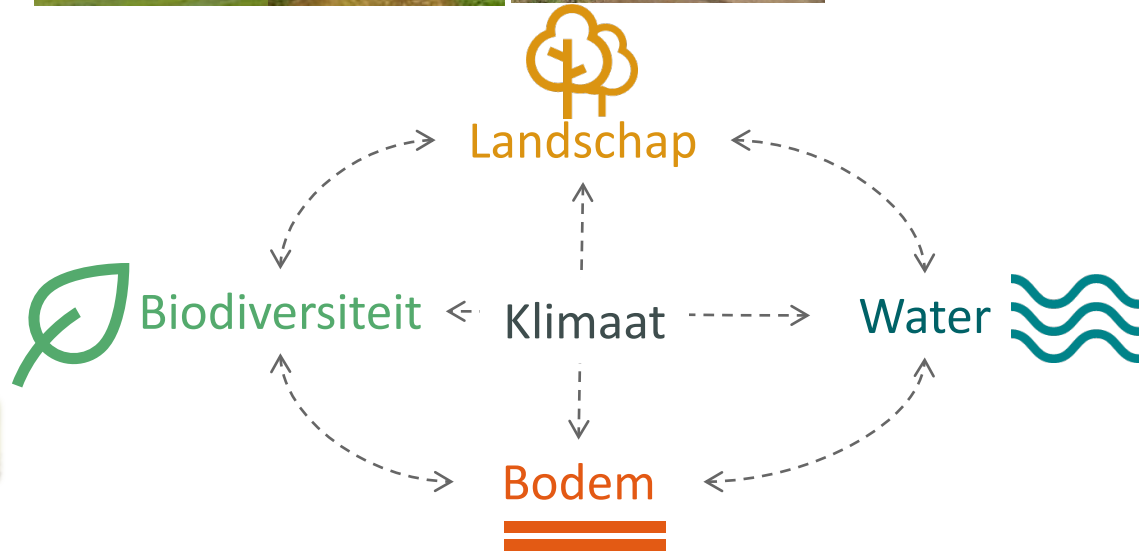
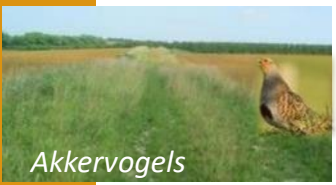
Meer draagvlak

Hogere efficiëntie

Boerennatuur verbindt

BOEREN
NATUUR
VLAANDEREN

Natuur inclusieve landbouw

Functionele agrobiodiversiteit

= biodiversiteit die ook nuttig is voor de landbouw

= gericht stimuleren bodemleven, nuttig gebruik maken van landschap & biodiversiteit

→ Doel: afhankelijkheid van externe inputs verminderen

- Enkele voorbeelden:

- Niet-kerende grondbewerking
- Houtkanten(beheer)
- **FAB bloemenranden**

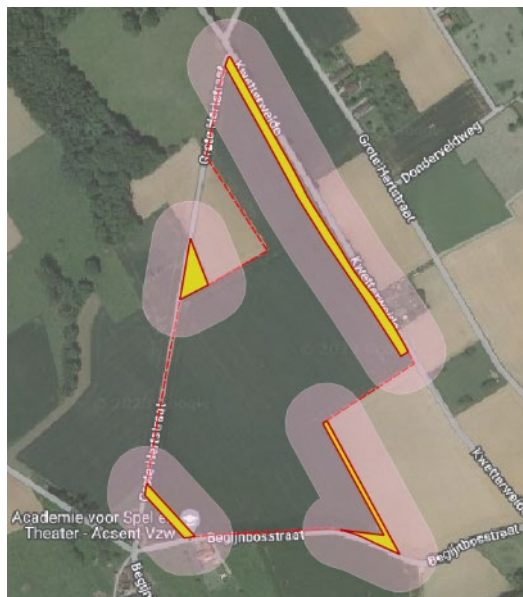
- Specifiek bloemmengsel om nuttige insecten aan te trekken

→ Bevorderen natuurlijke plaagbestrijding in aanpalende gewassen

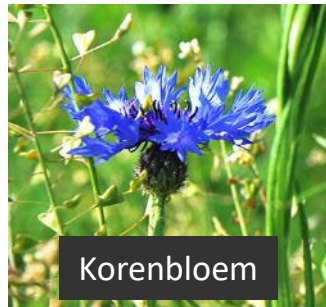

Bloemenrand langs percelen

- Effect natuurlijke plaagbestrijding: $\pm 50\text{m}$ van bloemenrand
- Soms: randen midden in perceel $\rightarrow$ gans perceel coveren
- Andere opties:
  - Minder productieve stukken
  - Perceel recht trekken
  - Bufferstrook langs waterlopen

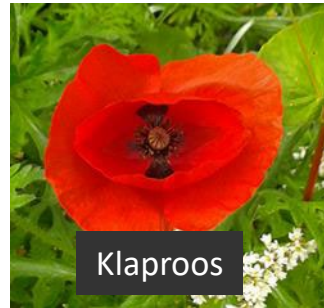

Een- en tweejarige soorten

Meerjarige soorten (tot 5 jaar)

Nuttige insecten

Kortschildkever

Gaasvlieg

Lieveheersbeestje

Roofwants

Roofgalmug

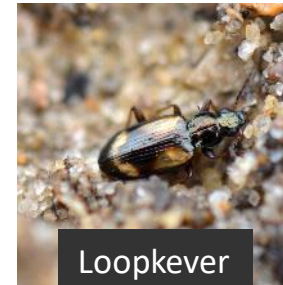
Spin

Sluipwesp

Zweefvlieg

Loopkever

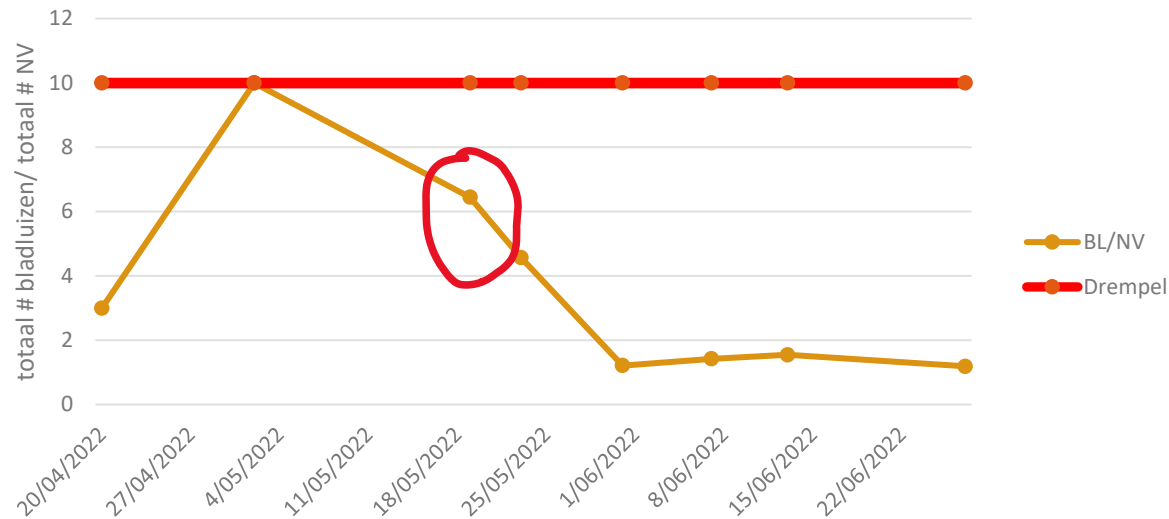
Nuttige bloemsoorten

- Mengsels gericht op natuurlijke vijanden:
  - Korte mondstukken → nectar moet bereikbaar zijn
  - Ondiepe, open bloemen
  - Extraflorale nectar

- Publicatie: <https://www.boerennatuur.be/fabgids/>

Resultaten monitoring

Voorbeeld Effect FAB-mengsel in Wintertarwe

- één natuurlijke vijand per 10 bladluizen
- als je natuurlijke vijanden in rekening brengt → schadedrempel niet overschreden!
- hier gaan kijken naar 18/05 → ver onder de schadedrempel!!!

Financiering

- Ecoregelingen
  - Looptijd 1 jaar
  - 945 eur tot 1745 eur per ha
  - Aan te vragen bij je verzamelaanvraag
- Beheerovereenkomsten
  - Looptijd 5 jaar
  - Plaats voorwaarden
  - Info en aanvragen bij bedrijfsplanner VLM

Winst voor de landbouwer?

- Robuuste percelen tegen ziektes en plagen
- Mindere nood aan gewasbeschermingsmiddelen
  - Sterke reductie van de kosten
- Gewassen zijn gezonder
- Landschappelijk gezonde werkomgeving

- Winsten voor de biodiversiteit, de omgeving en het imago,

Pionieren met Biodiversiteit

Resultaatsgerichte vergoedingen
voor botanisch graslandbeheer

Bloemenranden voor nuttige insecten

Pionieren met Natuurbeheerplannen in agrarisch gebied

- Jesseren (Borgloon)
  - Ruilverkaveling Jesseren
  - Concessie prov. Limburg (eigenaar)
  - Beheer door ABG Land van Loon
  - Graslanden, hoogstamboomgaarden, poelen,...
  - Natuurbeheerplan type 4 – afstemming met NP, provincie en ANB
- Bos van Aa (Zemst)
  - Raamovereenkomst W&Z (eigenaar) – NP en BNVL
  - Beheer door ABG Agronatuurbeheer Zemst
  - Realisatie Natura 2000 (IHD)
  - Graslanden, poelen, KLE
- Holle wegen
  - Achterstallig beheer
  - Vallen uit de boot bij andere subsidieregelingen (BO,...)
  - Onderzoek mogelijkheden natuurbeheerplan

Pionieren met Landschapsbeheer

Agroforestry

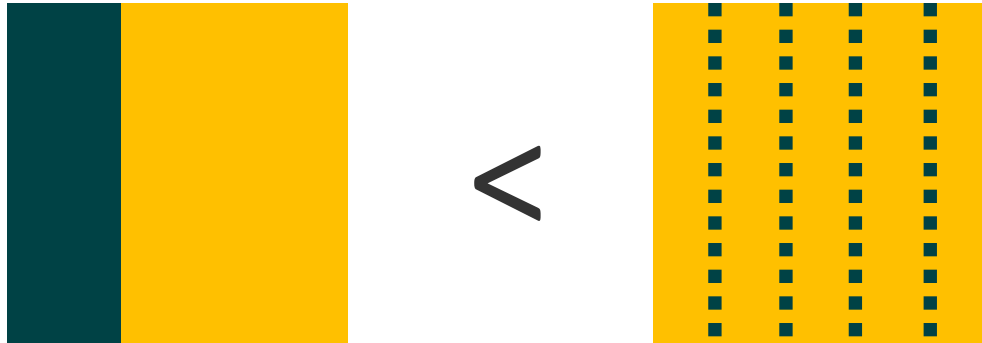

Voorkomen in Vlaanderen

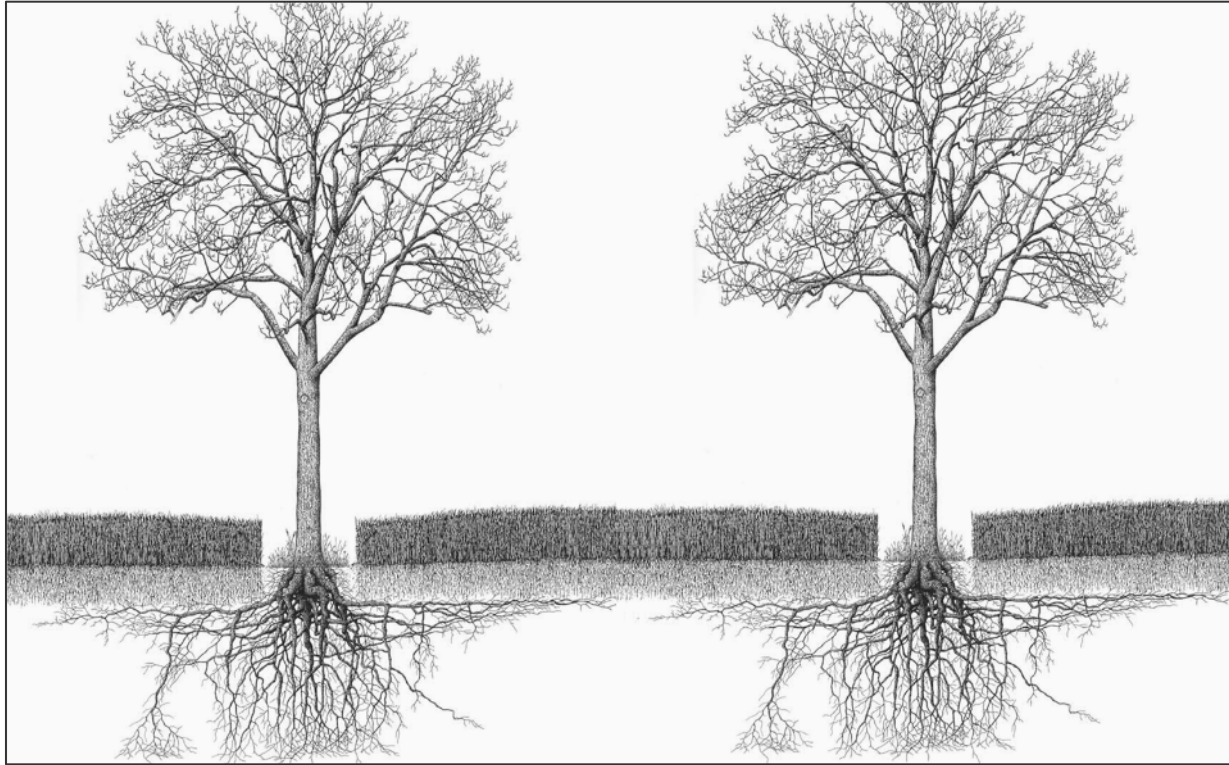

Wat heeft agroforestry te bieden?

- Vaststelling: vaak een **hogere totale biomassa productie** in agroforestrysystemen ten opzichte van een enkelvoudige, zuivere teelt
- $1+1 > 2$?
- Efficiëntere benutting water, licht, nutriënten
- Positieve interacties tussen bomen en gewassen?

Wat heeft agroforestry te bieden?

« De boom heeft toegang tot hulpbronnen waar het gewas anders niet aan kan »

(Ong et al., 1996)

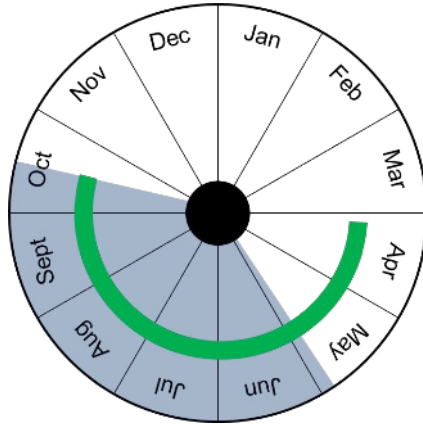

Microklimaat

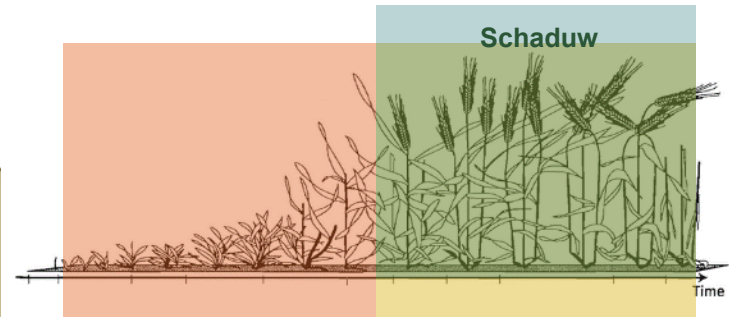
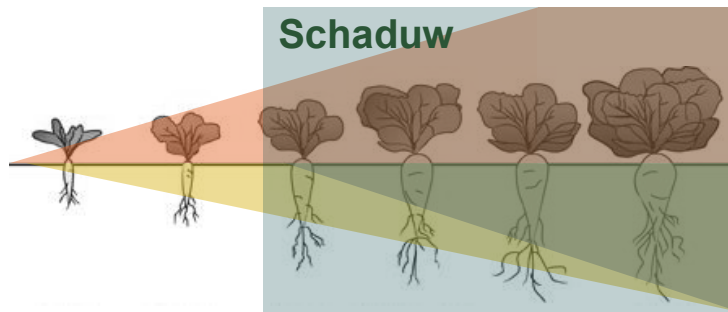
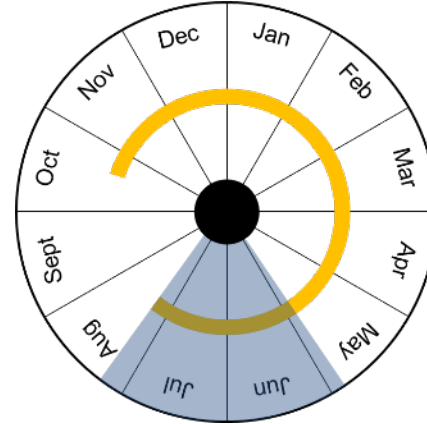
Invloed op licht, wind, temperatuur
Zomergewas vs wintergewas

(Sidonie Artru
2017)

Suikerbiet

Wintertarwe

Agroforestry in de wei

Enkele voordelen

Landbouwgronden klimaatbestendiger maken:

- Betere waterhuishouding
- Beter tegen hitte
- Houtoogst na >10 jaar mogelijk
- Draagt bij aan de biodiversiteit

Financiering

- Aanplant subsidie NPI van 75% excl BTW
- Onderhoudssubsidie 270 euro/ha

Begeleiding bij Agroforestry

- Consortium Agroforestry Vlaanderen biedt begeleiding
- www.agroforestryvlaanderen.be

Pionieren met Efficiënter landschapsbeheer

1-m teeltvrije zone maaien

Hagen scheren

Bomen knippen

Mobiel hakselen

Baten verhogen: valoriseren beheerresten

Houtsnippers voor groene warmte/
bodemkwaliteit

- Verbetering bodemkwaliteit (+ waterinfiltratie/retentie)
- Erosiebestrijding
- Koolstofopslag in de bodem → Nieuwe verdienmodellen (koolstofboeren)

- Lokale valorisatie via biomassaketel (groene warmte)

Pionieren met Waterconservering

Collectief stuwpeilbeheer

Knijpstuwen

Agrarisch stuwpeilbeheer

- Stuw­tj­es

Of

- Peil­ge­stuurde drainage

Huidig watersysteem

Problemen huidig watersysteem

- Voert water af altijd af
  - Te droog
    - Droogtestress bij gewassen
    - Ecologische achteruitgang habitat
  - Te diep
    - Grondwater vloeit mee weg
  - Te snel
    - Snelle ontwatering meestal niet nodig
    - Creëert kritieke punten in de benedenloop
    - Vergroot stroomafwaarts een overstromingsrisico

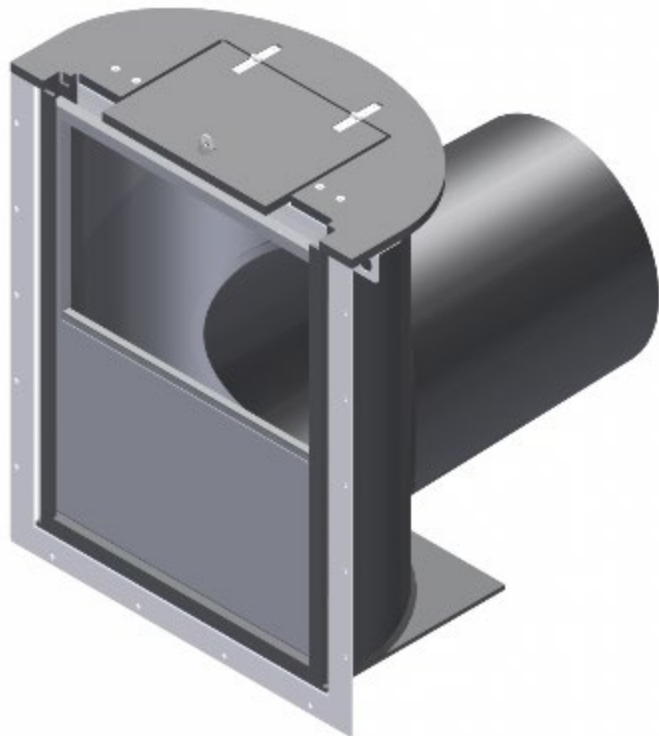

Snelle eerste oplossing

Wat is een stuwkje?

Verschillende types

Funcities stuwtdjes in haardvaten

- Water tegenhouden
  - Droogte uitstellen
  - **Overstromingen tegengaan**
  - Aanvullen grondwaterpeil
  - Beperken van kruidgroei
- Grip krijgen op het watersysteem

Hoe werkt een stuwkje?

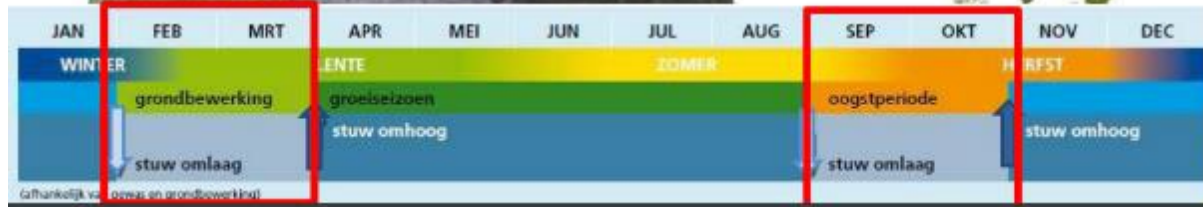
Hier is sprake van wateraanvoer of waterconservering

Hoe werkt een stuwkje?

Hier is sprake van waterafvoer

Stuwtdjes tegen overstromingen

Voorbeeld:

Grachtvolume wordt bufferruimte

Gangbare breedte: 1 a 1,5m (1,25m)

Gangbare diepte: 1 a 1,5m (1,25m)

Lengte: (afhankelijk van de hellingsgraad) 150m

$$1,25\text{m} \times 1,25\text{m} \times 150\text{m} =$$

gangbaar 234 m³ buffervolume

→ Gemakkelijk tot 500m³ buffer te realiseren

Stuwtdjes t

- Piekdebiet naar
- Enkel met leeg bu

Bij 150m lengte-
effect=
67,5 m³ buffer

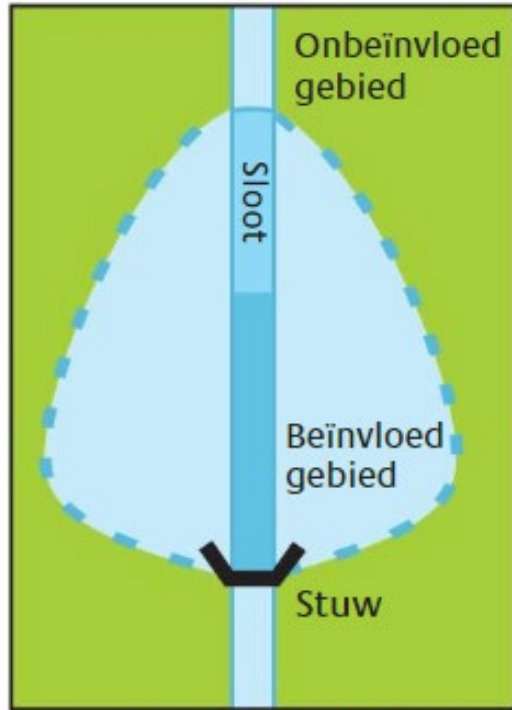

Stuwtjes tegen droogte

- Verhindert uitspoelen van water uit perceel
- Hemelwater kan infiltreren in de bodem
- Winter: Grondwaterpeil wordt aangevuld
- Zomer: Zomeronweder wordt beter benut

Beïnvloedingsgebied

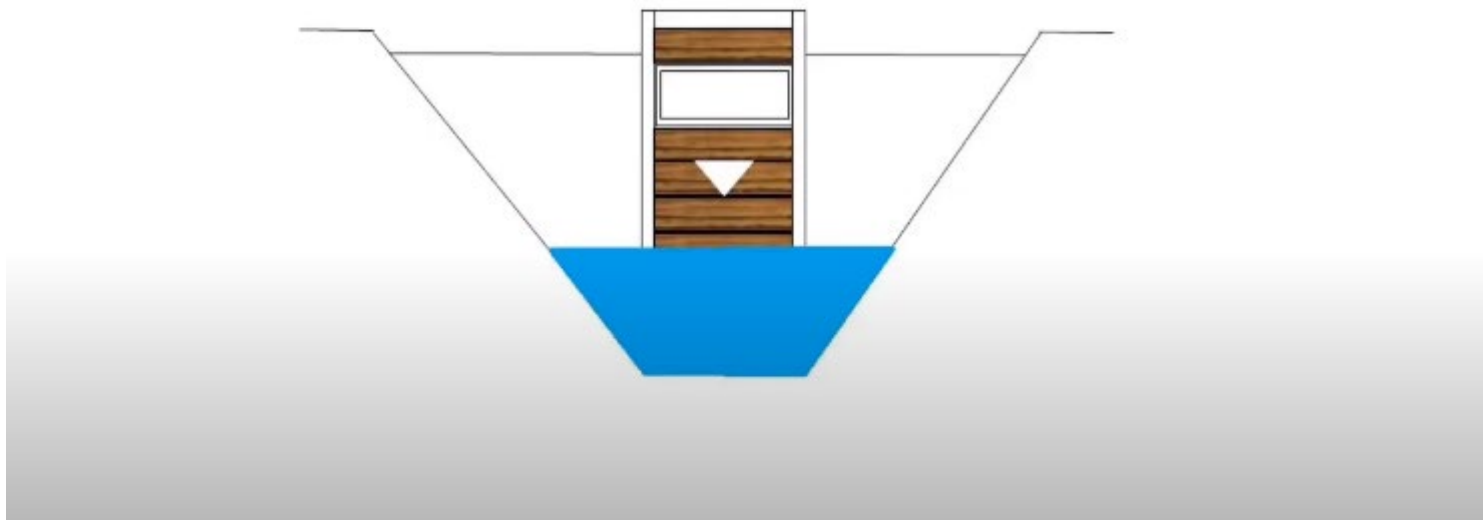
Bovenaanzicht stuw in sloot

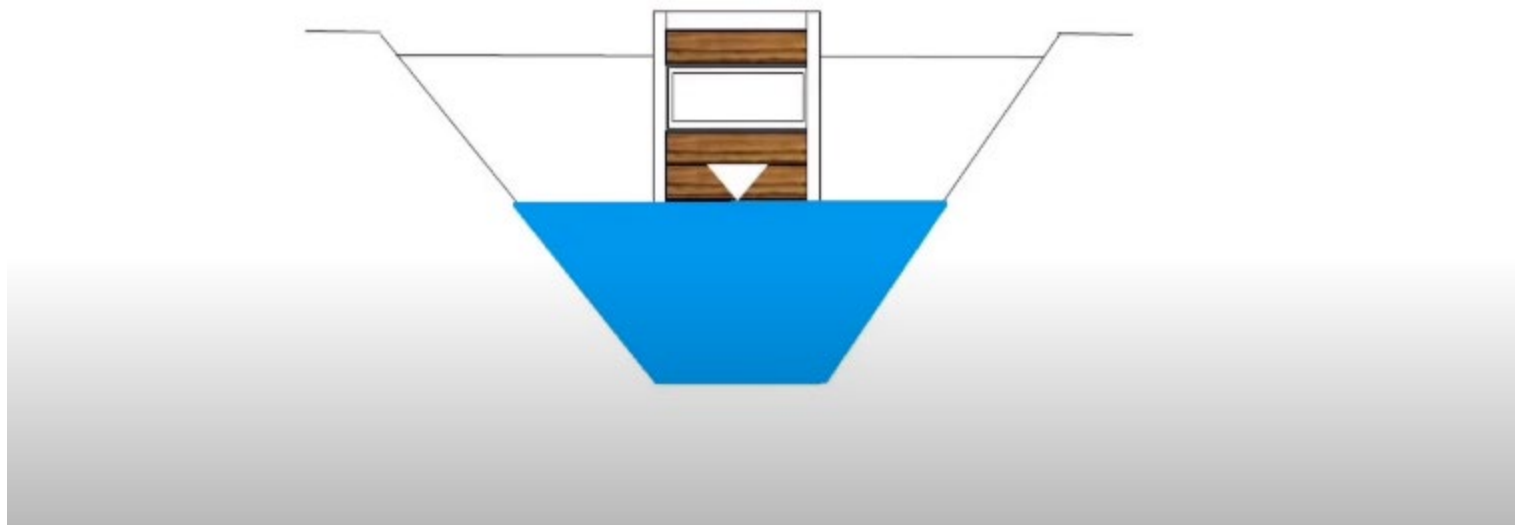
Knijpstuw

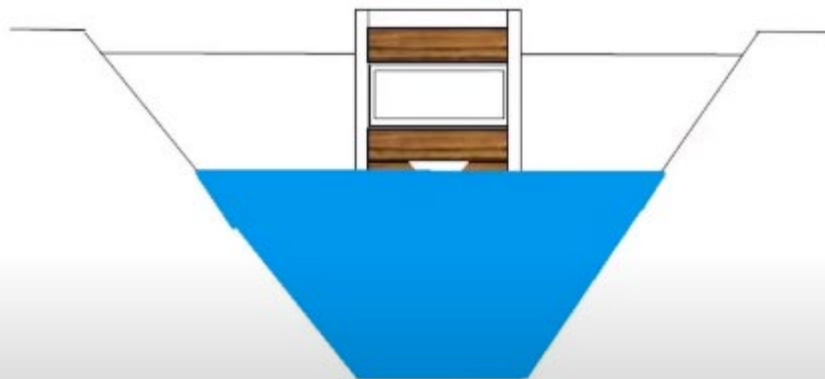
Waterconservering

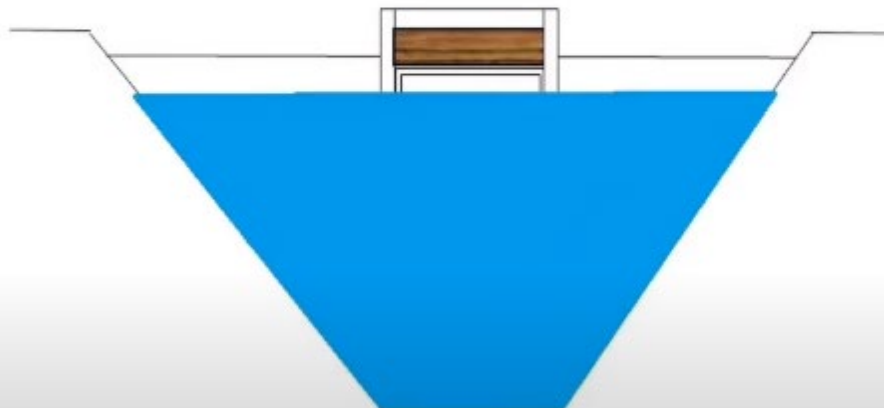
Waterconservering

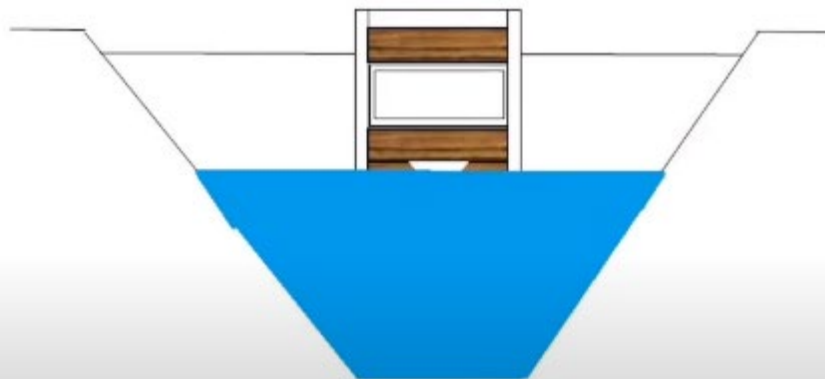
Afvoer knipen vertraagd afvoeren

Maximale waterstand overstort in werking

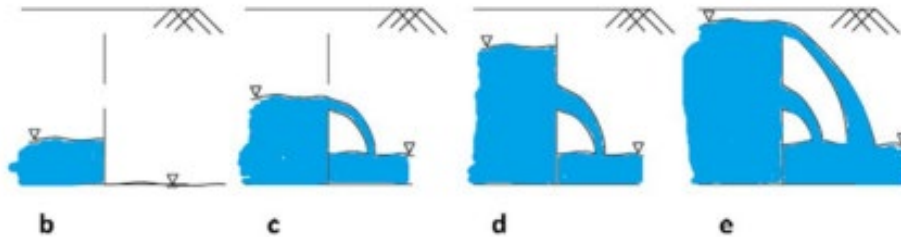
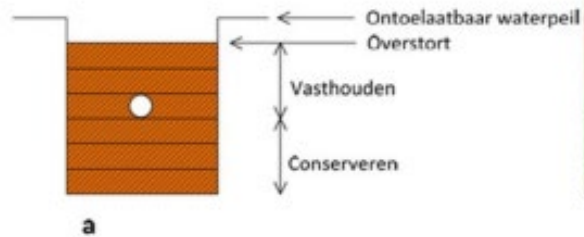

Afvoer knippen vertraagd afvoeren

Knijpstuw

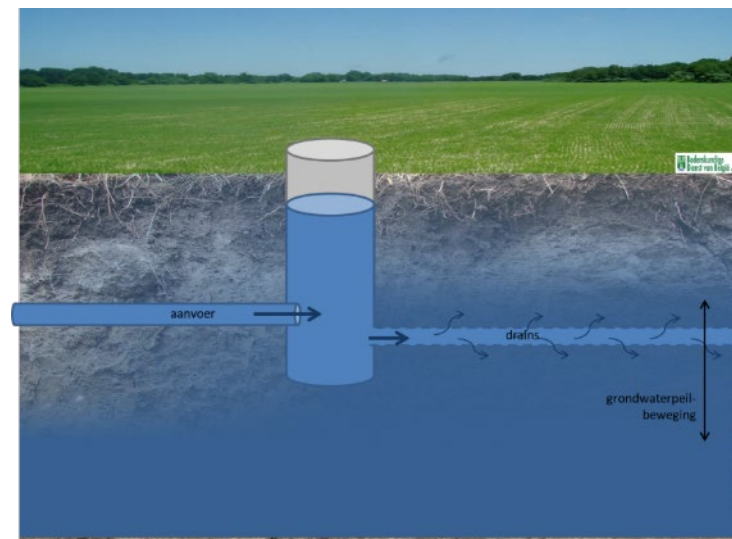

Pionieren met Waterconservering

Omvorming naar peilgestuurde drainage

Subirrigatie met gezuiverd afvalwater

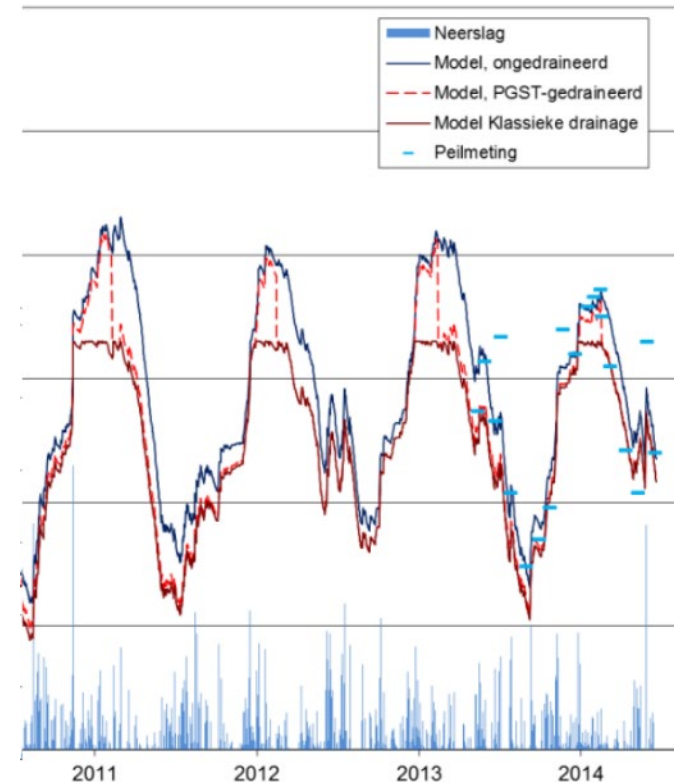
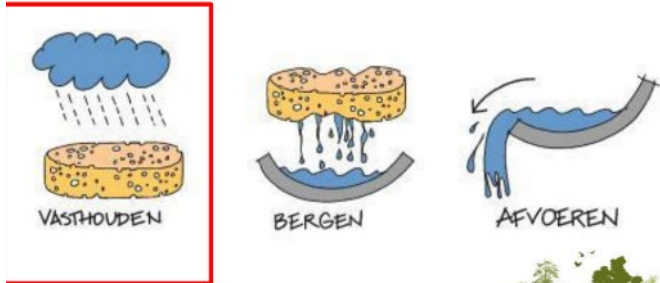

Kennis, uitwisseling en monitoring

Waterconserveringsprojecten door (water)boeren

Pionieren met Bodemconservering

Houtsnippers uit landschapsbeheer inwerken in de bodem

Ontwikkelen erosiebestrijdingsdammen

Coördinatie aanleg en beheer (cijfers 2022)

- +/- 70 km hagen en houtkanten (+200 km hagen via WiA)
- 13 ha agroforestry
- 79 ha gras-graskruiden- en bloemenstrook/blok/vogelstoppel
- 201 BN-pakketten (nestkasten, bijenhôtels, wildredders)
- 104 ha houtsnippers in de bodem
- 204 ha omvorming peilgestuurde drainage
- 9 ha wachtbekkens
- 108 stuwen (+239 in planning)

BOEREN
NATUUR
VLAANDEREN

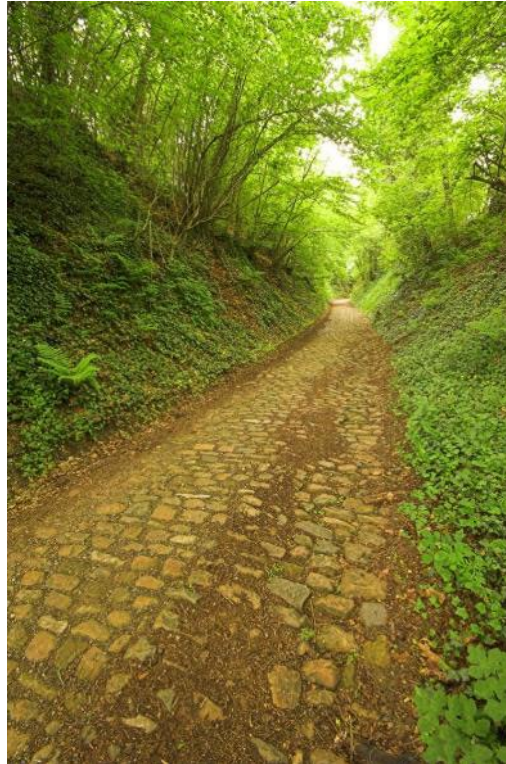
Landbouwcollectieven

Samen voor meer impact

Voorbeeld: Houtkantenbeheer: coördinatie en samenwerking

Met oog voor: biodiversiteit, erosiebestrijding, erfgoed, recreatie, klimaat,...

Achterstallig beheer

Houtkantenbeheer: coördinatie en samenwerking

- Draagvlak:
  - Akkoord aanpalende landbouwers
- Praktisch:
  - Wie wil en kan beheer uitvoeren?
- Financieel:
  - Waar financiering voor beheer vinden?
- Wettelijk:
  - Werken uitvoeren door landbouwers
  - Verdeling van vergoedingen
  - Landschapselementen in eigendom van derden

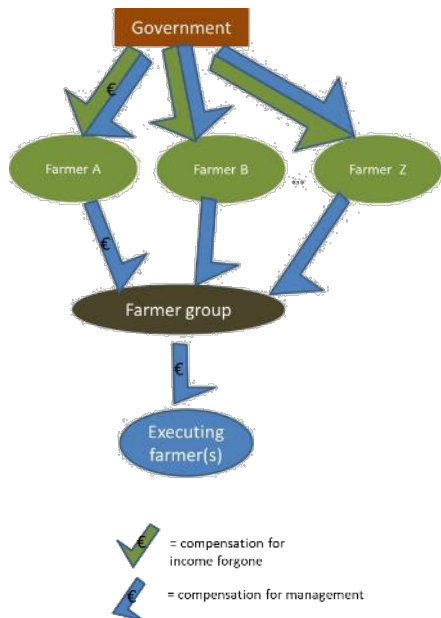

Houtkantenbeheer: coördinatie en samenwerking

Gezamenlijke overeenkomst

Verdeling van vergoedingen

Collectief beheerplan

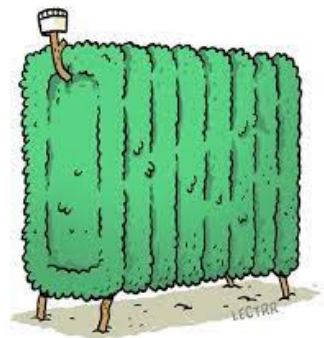
Houtkantenbeheer: coördinatie en samenwerking

Efficiënte aanpak – gespecialiseerde machines

Houtkantenbeheer: coördinatie en samenwerking

Valorisatie beheerresten – kringlopen sluiten

Groene warmte

Ons team

Bart Schoukens
Secretaris

Sven Defrijn
Adviseur agronatuurbetrouw

Fien Verbruggen
Projectcoördinator

Maarten Raman
Projectcoördinator

Koen Verellen
Projectcoördinator Waterlandschap

Leen Gruyters
Projectcoördinator Waterlandschap

Steve Meuris
Projectcoördinator

Jerome Rops
Regiocoördinator

Joost-Pim Balis
Regiocoördinator

Korneel Verslyppe
Regiocoördinator

Leen Vervoort
Regiocoördinator

Brecht Herteleer
Regiocoördinator

Ine Deroo
Projectcoördinator

**BOEREN
NATUUR**
VLAANDEREN

Contacteer ons

Boerennatuur Vlaanderen vzw

Diestsevest 40, 3000 Leuven

016 28 64 64

info@boerennatuur.be

www.boerennatuur.be